

Archief van

Eeltje Haitzes Bonnema - navigatie en astronomie.

- 1 Handschrift getiteld "Schatkamer ofte Kunst der Stuurlieden, zijnde een korte onderwijsing der navygatie van al 't geene een stuurman, aangaande de konst behoorde te weten. In't Legt gegeven door Klaas de Viers geometria en leermeester in de Wiskonst alhier bij de drukker des boeks AMSTERDAM - Berekent door E.H. Bonnema a Kimswerdt den 1 Sept. 1777".
Boek in folioformaat. Kaft van perkament met op de rug "STUURMANSKONST". Ongenummerde pagina's. Negen hoofdstukken over getijdenberekeningen, koersbepaling, kompaspeiling, hoogtemeting, kaartlezen, etc., 1777 – 1778, 1 deel
- 2 Aantekeningen van S. Parma uit Hilversum over inventarisnummer 1, 1993, 1 omslag

Bij het archief zat ook een viertal werken van E.H. Bonnema met de astronomie als onderwerp. Deze werken zijn in bruikleen gegeven aan het Eise Eisinga-planetarium te Franeker. De titels van deze werken:

Astronomia, Nederduitse Astronomia, dat is Berekening van Son en Maans plaats in't taanrond benevens hunne Eklipsen of taningen. Genomen Uit DIRK RIMBRANDS van NIEROP. Alles op de Meerijdiaan van Harlingen berekend en beschreven door E.H. Bonnema. Beginnende dese Rekening van den jare 1780 af en vervolgt tot 't jaar 1801. Lust en Liefde tot een ding, maakt den arbeijd seer gering. (1 deel)

Astronomia Planeetboek (1 deel)

Uit de Nederduitse Astronomya van Dirk Rimbrandts van Nierop, Berekend door Eeltie H. Bonnema. Begonnen den 20 July 1776. (1 katern)

Fragmenten Astronomische aantekeningen 1779 (1 katern)

Eeltje Haitzes Bonnema

Geboren op 30 maart 1763 te Kimsward. Eeltje Bonnema trouwde op 15 november 1789 te Workum met Dieuwke Jans Kingma (geboren Workum 20 nov. 1766 en overleden te Kimsward op 9 juli 1799). Eeltje Haitzes Bonnema overleed te Kimsward op 9 maart 1833.

De vader van Eeltje Bonnema was de graankoopman en boer Haitze Oepkes Bonnema (Kimsward 1725-1793). De moeder van Eeltje Bonnema was Swopkje Eeljtes (Kimsward 1729-1781), dochter van een schoolmeester. Eeltje Bonnema kwam bij zijn vader in de graanhandel werken. Deze handel was lucratief en strekte zich uit tot in het buitenland (Engeland). In de Franse tijd van Eeltje Bonnema maire van Arum, maar hij wilde deze functie graag weer kwijt, omdat zijn handel er onder leed. In Kimsward had hij een stuk land voor eigen gebruik, en een stelpboerderij (midden in het dorp) die hij verhuurde.

Eeltje Bonnema en Dieuwke Jans Kingma kregen zes kinderen. Twee daarvan stierven op jonge leeftijd. De oudste zoon Oepke werkte bij zijn vader in de graanhandel. Hij was een soort vertegenwoordiger, die veel op reis was. Na een korte ziekte overleed Oepke Bonnema in 1815. De tweede zoon was boekhouder in de graanhandel. Ook hij overleed op jonge leeftijd in 1836. De derde zoon was Jan Eeltjes Bonnema (geboren Kimsward 1797 en overleden te Arum in 1882). Hij was boer in Arum.

In zijn vrije tijd had Eeltje Bonnema veel belangstelling voor scheepvaartkundige zaken maar ook voor astronomie. Hij berekende de stand van de planeten en de tijden van verduisteringen van zon en maan. Leidraad daarbij was de "Nederduitsche Astronomia" van Dirck Rembrantsz van Nierop (ca. 1680). Eise Eisinga maakte gebruik van de rekentafels van Philippus de La Hire (ca. 1760). De werken van Bonnema zijn voorzien van een groot aantal ingekleurde tekeningen.

literatuur:

- Fryske Kertiersteatenboek 1996, pp. 8-9